γίνη. Ἂν καὶ μεῖς δὲ θὰ δοῦμε τίποτε. Ἀγωνιζόμαστε γιὰ τοὺς αὐριανοὺς, γιὰ τὰ παιδιά μας... Ποῦ λέτε, ἕνας ἄνθρωπος, στὴ σημερινὴ κοινωνία, μονάχα κατὰ δύο τρόπους μπορεῖ νὰ συνιτρηθῆ, ἢ κλέπτων ἢ ψευδόμενος. Ἐγὼ προτίμησα τὸ δεύτερο. Καὶ δουλεύω στὰ λεξικὰ ἀπὸ τὸ πρωῒ ὡς τὸ βράδυ...

— Καὶ πότε γράφετε;

— Μὰ δὲ γράφω... Γιατὶ νὰ γράψω; Γιὰ τὴ δόξα; Ἀφοῦ δὲ βγαίνουν χρήματα...

— Καὶ ὅμως σκοπεύετε νὰ ξαναβγάλετε τὸ «Φῶς ποὺ καίει».

— Ναί, ὁλότελα διορθωμένο κι' ἀλλαγμένο, ἀλλιώτικο ἀπ' τὸ πρῶτο. Τὸ βγάζω ὅμως γιὰ παράδες. Ἂν δὲν ἦταν γι' αὐτὸ, τί χρειαζόταν; Καὶ στίχους δὲν ξανάγραψα πειὰ ὕστερ' ἀπ' τοὺς «Σκλάβους πολιορκημένους». Γιατὶ νὰ τοὺς γράψω; Γιὰ νὰ λέγωμαι ἀπὸ ἄλλους μέγας, ἀπὸ ἄλλους ἐλάχιστος, καλύτερος ἀπὸ τὸν ἕναν, χειρότερος ἀπὸ τὸν ἄλλον;...

Ὁ τόνος τῆς φωνῆς του παίρνει σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο μιὰν εἰλικρίνεια συγκινητικὴ, σχεδὸν τραγική. Κι' ἀληθινὰ, δὲν εἶνε δύσκολο νὰ καταλάβῃς, ἅμα τὸν ζυγώσῃς, πὼς αὐτὸς ὁ περιγελαστὴς καὶ σαρκαστὴς, ποῦ χαχανίζει γιὰ νὰ μὴν κλάψῃ, εἶνε ἕνας ἄνθρωπος τραγικὸς κ' ἀληθινὸς ὅσο λίγοι τοῦ καιροῦ μας.

— Καὶ τὴν «Ἀληθινὴ ἀπολογία τοῦ Σωκράτη», συνεχίζει, τὴν ἔβγαλα μονάχα γιὰ νὰ κερδίσω καὶ νὰ βρίσω... Ἔτσι κάνει ὁ τεχνίτης. Βγάζει μὲ τὸ ἔργο τὸ ἄχτι του. Κι' ἔπειτα ἔρχεται ἡ δόξα, ὅταν εἶναι νἄρθῃ. Ἀλλὰ καὶ πάλι, ἂν ὑποτεθεῖ πὼς διακρίνεσαι, ἔρχεται ἄλλος καὶ σὲ σκεπάζει. Καὶ στὸ τέλος ὁ θάνατος...

— Κάποτε εἴχαμε κάμει στὸν «Παρνασσὸ» μιὰ ὁμιλία γιὰ τὸ Βιζυηνό. Τί ἀπόγινε;

— Τὴν ἔκανα κομμάτια. Ἦταν ὅλο ἐνθουσιασμοὺς καὶ ρομαντισμούς. Τὸ ἴδιο κάνω γιὰ ὅλα μου τὰ παληά. Τρέμω μήπως βρεθεῖ στὰ χαρτιά μου κανένα ἀπ' τὰ ὑπολειπόμενα ποῦ νὰ μὲ ρεζιλέψει...

— Ὥστε λογαριάζεπε, βλέπω, τὴν ὑστεροφημία...

— Ὄχι, σὰν μέλλον, σὰν τιμῆμα τοῦ παρόντος.

— Ἔστω. Γράφατε πολὺ νέος στίχους;

— Ἀπὸ μαθητής. Καὶ τοὺς δημοσίευα σ' ἐπαρχιακὰ φύλλα. Πᾶν αὐτοὶ πειά...

Ἤθελα νὰ τοῦ προσθέσω πὼς πᾶν ὄχι μονάχα αὐτοὶ, ἀλλὰ κ' ἡ πρώτη του συλλογὴ, ἡ «Κερῆθρα», ἀλλὰ βαστάχτηκα καὶ δὲν τοῦ ξανάφερα στὸ νοῦ δυσάρεστες ἀναμνήσεις.

— Μπορῶ τώρα νὰ σᾶς ρωτήσω γιὰ μερικοὺς λογοτέχνας μας;

— Ὅ,τι θέλετε.

— Ποιοὺς πεζογράφους ἐκτιμᾶτε;

— Τὸν Παπαδιαμάντη ποῦ εἶνε ἄφθαστος, τὸ Βουτυρᾶ ποῦ ἔχει τεράστιο ταλέντο, φτάνει νὰ μὴν ἀνακατεύεται μὲ...οὐράνια θέματα, καὶ ἀπὸ τοὺς τελευταίους πολὺ—πολὺ τὸ Μυριβήλη καὶ τὸ Βενέζη...

— Ποιητές;

— Ἄ, νὰ σᾶς πῶ. Ὅταν ἤρθα ἐγὼ, βρῆκα ἕτοιμες αὐθεντίες, ὅπως τὸν Παλαμᾶ, νὰ ποῦμε. Εἶνε μεγάλη ἡ σημασία του καὶ γιὰ τ' ἄλλα, ἀλλὰ πρὸ πάντων γιὰ τὸ δημοτικισμό. Ἔπειτα ἔκανα ταχτικὰ συντροφιὰ καὶ κουβέντα μὲ τὸ Μαρτζώκη. Ἐκτιμῶ ἀκόμα τὸ Γρυπάρη, τὸ Μαλακάση, τὸν Πορφύρα, τὸν Καβάφη, τὸ Φιλύρα. Αὐτοὺς ὅλους τοὺς θαυμάζω, ἄλλον λιγότερο, ἄλλον περισσότερο. Ἐδῶ δὲν ὑπάρχουν βαθμολογίες. Δὲν εἶνε ὅπως τὸ σκολειό, ὅπου ἡ γυναῖκα μου μετράει καὶ βάζει—ἐννιά, ἐννιάμισι, πέντε, πεντέμισι...

— Γιὰ τὸν Καρυωτάκη, τί γνώμη ἔχετε;

— Μοῦ ἀρέσει πάρα πολύ. Τὸν ἔχω μὲς στὴν καρδιά μου. Ἐκφράζει τὶς διαθέσεις μου...

Παραξενεύομαι καὶ τοῦ τὸ λέω.

— Μὰ κ' ἐγὼ εἶμαι ἀπαισόδοξος, ἀπαντᾶ. Μὲ τὴ διαφορὰ ὅτι προχώρησα λίγο παρακάτω. Δὲ μποροῦσα νὰ βαστάξω αὐτὴ τὴ δυστυχία κι' ἔλεγα κάτι νὰ ἰδῶ, νὰ γελάσω τὸν ἑαυτό μου. Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν δυό μας εἶνε μονάχα τοπικὴ, ὄχι ἀξιολογική...

— Θὰ σᾶς ρωτήσω ἀκόμα γιὰ δυὸ ἄλλους... συνομηλίκους σας, τὸ Σικελιανὸ καὶ τὸν Καζαντζάκη.

— Ὁ πρῶτος ἔχει μέγα τάλαντον καὶ μέγαν ταρταρινισμὸν, ἔχει γράψει στίχους θαυμασιοτοὺς καὶ στίχους ἀρλοῦμπες. Εἶνε φοβερὰ ἀσυγκέντρωτος καὶ ἀκατάστατος. Ὅσο γιὰ τὸν ἄλλον... μηδὲν τάλαντον. Ξέρει μονάχα καὶ γράφει ὡραῖα. Σὰν τοὺς παληοὺς Ἀλεξανδρινοὺς, τὸν Ἀπολλώνιο τὸ Ρόδιο...

Βρίσκω πὼς ἀρκετὰ βασάνισα τὸν ποιητὴ μὲ τὴν ἀνάκρισί μου, τὸν εὐχαριστῶ καὶ τὸν ἀποχαιρετῶ μαζὶ μὲ τὴν ὑποχρεωτικὴ κυρία του. Πρὶν φύγω τοῦ ζητῶ μιὰ φωτογραφία καὶ βάζει τὴ γυναῖκα του νὰ ψάξῃ.

— Αὐτὴν, αὐτὴν νὰ τοῦ δώσῃς, ὄχι τὴν ἄλλη... Αὐτὴ μὲ δείχνει γέρον... ὅπως καὶ εἶμαι ... Σαραντοχτὼ χρονῶν..

Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑΣ

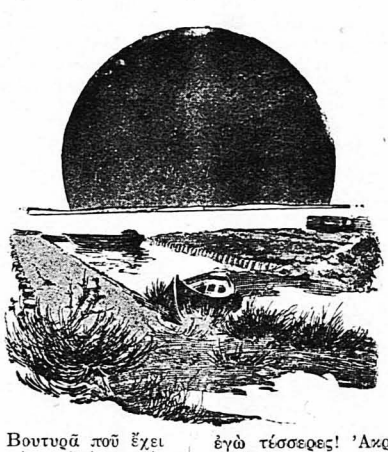

ΑΠ' ΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ "ΜΠΟΥΚΕΤΟΥ,,

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

Ὁ Γάλλος καρδινάλιος καὶ συγγραφεὺς Ντουσὲν, ὁ ὁποῖος φημιζόταν γιὰ τὴν ὑπέροχη μόρφωσί του καὶ γιὰ τὸ δημιτικό του πνεῦμα, εἶχε ὑποβάλει κάποτε ὑποψηφιότητα γιὰ τὴ Γαλλικὴ Ἀκαδημία, στὴν ὁποία εἶχε κενωθεῖ μιὰ θέσις, λόγῳ τοῦ θανάτου τοῦ καρδιναλίου Ματιέ. Συγχρόνως ὅμως ἔγινε γνωστὸν ὅτι τὴν ἕδρα τοῦ μακαρίτη κληρικοῦ τὴν ἐφιλοδοξοῦσε καὶ ἄλλος συνάδελφός του, ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Μομπελλιὲ, Καμπριέρ.

Τότε ὁ καρδινάλιος Ντουσὲν γιὰ νὰ τιμωρήσῃ καὶ νὰ ἐκτοπίσῃ τὸν ἀντίπαλό του, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε γράψει ποτὲ οὔτε ἕνα ἄρθρο, ἀποφάσισε νὰ τοῦ σκαρώσῃ τὸ ἑξῆς νόστιμο παιγνίδι. Ἄρχισε δηλαδὴ νὰ ἐπισκέπτεται ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα τοῦ Παρισιοῦ, μικρὰ καὶ μεγάλα, κεντρικὰ καὶ ἀπόκεντρα, ἀτευθύνοντας παντοῦ τὴν ἴδια παράκλησι:

— Μπορεῖτε νὰ μοῦ δώσετε τὰ «Ἅπαντα» τοῦ ἐπισκόπου Καμπριέρ;

Ἀλλὰ παντοῦ, ὅπως ἄλλωστε ἦταν φυσικὸ, τὸν ὑποδέχονταν μὲ τὴν ἴδια ἀπάντησι:

— Δὲν γνωρίζοιμε κανένα συγγραφέα μ' αὐτὸ τ' ὄνομα!...

Καὶ ὁ παμπόνηρος Ντουσὲν ἔφευγε ἀπὸ κάθε βιβλιοπωλεῖο μουρμουρίζοντας στερεοτύπως:

— Ἀκοῦς ἐκεῖ νὰ μὴν ἔχετε τὰ βιβλία τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ συγγραφέως! Καὶ οἱ ἄλλοι συνάδελφοί σας τὰ ἴδια μοῦ εἶπαν. Διάβολε, διάβολε! Κάποιο λάκκο κρύβει ἡ φάβα!...

Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Ντουσὲν ἐκίνησαν τὴν περιέργεια τῶν βιβλιοπωλῶν, οἱ ὁποῖοι κατέφυγαν στὴν Ἀκαδημία γιὰ νὰ μάθουν τί ἔργα εἶχε γράψει ὁ Καμπριέρ. Καὶ ἐξακρίβωσαν βέβαια ὅτι ὁ κληρικὸς αὐτὸς δὲν εἶχε γράψει οὔτε ἕνα φυλλάδιο, συγχρόνως ὅμως τὸν ἐγελοποίησαν μὲ τὶς ἔρευνες ποὺ ἔκαναν.

Ἔτσι ὁ ἔξυπνος καρδινάλιος ρεζίλεψε τὸν ἐπίσκοπο καὶ πέτυχε τὸ σκοπό του.

Τὸν ἴδιο καιρὸ ρώτησαν τὸν Ντουσὲν τί θἄλεγε στὴν Ἀκαδημία στὸν ἐπίσημο λόγο του γιὰ τὸν καρδινάλιο Ματιέ.

— Θὰ πῶ, ἀπάντησε ὁ Ντουσὲν, ὅτι τρελλαινόταν μὲ τὸ... μπρίτζ. Πιστεύω πραγματικὰ ὅτι τὸ παιγνίδι αὐτὸ ὑπῆρξε ἡ μεγαλείτερη ἀσχολία καὶ εὐχαρίστησι τῆς ζωῆς του. Φαντάζομαι μάλιστα τὴ σκηνὴ ποὺ θὰ συνέβη στὸν Παράδεισο ἀμέσως μετὰ τὴν εἴσοδό του. Ὁ Ματιὲ, μόλις εἶδε τὴν Ἁγία Τριάδα, θὰ φώναξε: «Τί καλὰ, τί καλά! Τρεῖς αὐτοὶ κ' ἕνας ἐγὼ τέσσερες! Ἀκριβῶς δηλαδὴ ὅσοι χρειάζονται γιὰ μιὰ παρτίδα μπρίτζ!».

***

Ὁ Γάλλος ποιητὴς Μερὰ εἶχε βγάλει κάποτε στὸ λαιμό του ἕνα ἐξόγκωμα, ἀποκρουστικώτατο στὴ θέα. Γιὰ νὰ μπορῇ λοιτὸν νὰ τὸ κρύβῃ ἀπὸ τοὺς γνωρίμους του, ἀναγκαζόταν νὰ φορῇ πλατὺ κολλάρο καὶ νὰ ρίχνῃ ἀποπάνω ἕνα φουλάρ.

Ἐπειδὴ ὅμως ἐνόμιζε ὅτι δὲν ἀρκοῦσαν αὐτὰ γιὰ νὰ λησμονηθῇ ἡ ἀτυχία του, προσπαθοῦσε πάντοτε νὰ φαίνεται εὔθυμος καὶ γελαστός. Τὸ κατώρθωνε δὲ τόσο καλὰ αὐτὸ, ὥστε οἱ φίλοι του ὁμολογοῦσαν ὅτι ἡ σιντροφιά του ἦταν ἀληθινὰ ἀπολαυστική.

Ἀργότερα ὁ Μερὰ ὑπεβλήθη σὲ ἐγχείρησι, ἡ ὁποία ἐπέτυχε, καὶ ἔτσι ἀπαλλάχτηκε ἀπὸ τὸν σάρκινο ὄγκο ποὺ τὸν ἐβασάνιζε, ἀλλὰ καὶ ποὺ τοῦ εἶχε σταθῆ πηγὴ εὐθυμίας καὶ χαρᾶς κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀσθενείας του. Μετὰ τὴν ἐγχείρησι ὅμως αὐτὴ, ὁ Μερὰ ἔχασε μὲ μιᾶς ὅλο τὸ κέφι του, ἔγινε ἀμίλητος καὶ μελαγχολικὸς καὶ σὲ λίγον καιρὸ πέθανε ἀπὸ μαρασμό!

***

Ὁ περίφημος Γάλλος ποιητὴς Φοντενὲλ μειδιοῦσε κάπου—κάπου, ἀλλὰ κανεὶς δὲν τὸν εἶδε ποτὲ νὰ γελάσῃ. Μιὰ μέρα κάποιος φίλος του τὸν ρώτησε γιατὶ δὲν γελοῦσε ὅπως οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι.

— Δὲν γελῶ, ἀποκρίθηκε ὁ Φοντενὲλ, γιατὶ ἀπλούσταπα ποτέ μου δὲν αἰσθάνθηκα τὴν ἀνάγκη νὰ κάμω «χά! χά! χά!...»

***

Ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας Φρειδερῖκος Α΄. ἦταν φανατικὸς ἄθεος καὶ παραξενευόταν πὼς ὁ φίλος του συγγραφεὺς καὶ φιλόσοφος Μπακιουλὰρ ἦταν τόσο θεοφοβούμενος.

— Δὲν μοῦ λέτε, τοῦ εἶπε μιὰ μέρα ὁ βασιλεὺς, πιστεύετε ἀκόμη σ' αὐτὲς τὶς προλήψεις.

— Μάλιστα, Μεγαλειότατε, ἀπάντησε μὲ τόλμη ὁ Μπακιουλὰρ, πιστεύω. Κι' αὐτὸ τὸ κάνω, ἐπειδὴ αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη νὰ παραδέχομαι ὅτι ὑπάρχει κάποιο ὂν ἀνώτερο τῶν... βασιλέων!